

การศึกษาวิจัย

เรื่อง

สถานการณ์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค^{ด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาในภาคเหนือ}

Situation and factors related to consumer protection activities of local administration organizations: a case study in northern provinces of Thailand

โดย

นายชัยพฤกษ์ สีลวนิช

สำนักวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
กระทรวงสาธารณสุข

(ก)

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิชาการฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ด้วย ผู้ศึกษาต้องขอขอบคุณผู้ต่อубแบบสอบถามทุกท่าน และการทุ่มเทของเจ้าหน้าที่กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยเฉพาะ คบ.เขต และผู้ช่วยคบ.เขต เขตสุขภาพที่๑-๓ ที่สนับสนุนข้อมูลพื้นฐานและช่วยรวมข้อมูล

ชัยพฤกษ์ สีລວານິຈ

สิงหาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

แนวคิดการกระจายอำนาจโดยการถ่ายโอนภารกิจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิน (อปท.) ในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่ยังไม่มีการประเมินสถานการณ์การดำเนินการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานการณ์ และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลในการดำเนินการในมิติที่มีการถ่ายโอนภารกิจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้รับแบบสอบถามกลับจากเจ้าหน้าที่ อปท. ทั้งหมด ๑๒๘ ฉบับ (ร้อยละ ๒๔.๐๗) อปท. ที่ส่งแบบสอบถามกลับส่วนมากเป็น เทศบาลตำบล (ร้อยละ ๘๙.๘๔) ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเจ้าหน้าที่ อปท. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๗๒.๖๔) อายุ ๓๖ – ๔๕ ปี (ร้อยละ ๔๒.๘๗) เคยได้รับการอบรมด้านงานคุ้มครองผู้บริโภค (ร้อยละ ๕๕.๔๗) ผู้บริหารหน่วยงาน (ร้อยละ ๔๖.๘๔) มีนโยบายให้ดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค อปท. ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้บริโภค ด้วยการใช้แผ่นพับ โปสเตอร์ หรือคู่มือต่างๆ เป็นต้น (ร้อยละ ๕๓.๙) นอกจากนี้ อปท. ดำเนินการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่ายคือตรวจสอบอาหาร และคุณภาพอาหารสด (ร้อยละ ๕๔.๕๖ และ ๖๒.๕ ตามลำดับ) อย่างไรก็ตามเมื่อพบรการกระทำผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ อปท. เพียงร้อยละ ๒.๓๔ เท่านั้นที่ดำเนินคดี หรือส่งต่อให้หน่วยงานอื่นดำเนินคดี ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของ อปท. ได้แก่ ประเภทของ อปท. นโยบายของผู้บริหาร อปท. และการกำหนดส่วนงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้พบว่าการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ที่ อปท. ในภาคเหนือ ดำเนินการส่วนมากเป็นการดำเนินการในเชิงส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้บริโภค ภาคีเครือข่าย และส่งเสริมผู้ประกอบการ แต่ส่วนน้อยเป็นภารกิจด้านการตรวจสอบ และควบคุมกำกับ ซึ่งภารกิจดังกล่าวมีความจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง ซึ่งหน่วยงานงานส่วนกลางควรช่วยส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิน เพื่อร่วมกันดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นประชากรในท้องถินนั่นเอง

คำสำคัญ คุ้มครองผู้บริโภค องค์กรปกครองส่วนท้องถิน ผลิตภัณฑ์สุขภาพ กระจายอำนาจ

Abstract

Principal of decentralization in health product consumer protection to local government administration has been established since ๑๙๙๗. The situation analysis about preparedness of local government administration in the functions has never been evaluated. The aims of this analysis are to study the situation of local government in health product consumer protection and to find factors related to perform the duties in Northern Province of Thailand.

We received ๑๖๘ questionnaires back from local government administration (๒๔.๐๖% response rate). Most of them were District local governments (๔๙.๔๔%). Most of respondents were female of ๗๓.๖๔%, the age between ๓๖ – ๕๕ years old (๔๒.๙๗%). ๔๔.๔๗% of them have attended health product consumer protection training. There were ๔๖.๔๘% of local government administrators support health product consumer protection functions. ๕๓.๙% performed activities of promotion on improvement consumer health product literacy using pamphlets, brochures or consumer manuals. More than half of local governments have conducted inspection of illegal finished food labeling and quality of fresh food (๔๔.๔๖% and ๖๒.๕% respectively). However, ๒.๓๔% of local government performed law enforcement when they found product illegal. The factors related to perform activities of health product consumer protection functions are authorizing of local government, policy of the administrator and clarification of duties and functions of the responsibility unit.

The local government administration in northern part of Thailand had operated the health product consumer protection system well in the scheme of knowledge promotion, networking and investors' encouragement. Nevertheless, inspection had rarely done because those activities were required more specific knowledge. The Food and Drug Administration has been recommended to cooperate with local government empowerment to be best benefit for consumers.

Keywords: consumer protection, local government administration, health product and decentralization

(ค)

คำนำ

การศึกษาสถานการณ์ และปัจจัยในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของ อปท. ในภาคเหนือ ครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive study) มีวัตถุประสงค์ดังนี้
๑. เพื่อประเมินสถานการณ์การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ในภาคเหนือ

๒. เพื่อประเมินปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ในภาคเหนือ

โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ที่ปฏิบัติงานที่ อปท. ใน ๑๕ จังหวัดทางภาคเหนือ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐

ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบสถานการณ์การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ในภาคเหนือ โดยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความ เชื้อมแข็งของผู้บริโภค และภาคีเครือข่าย เช่น การผลิตสื่อ การประสานพันธ์ เป็นต้น การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย แต่แทบไม่มีการดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองฯ ของ อปท. ในเขตภาคเหนือ ได้แก่ ประเภทของ อปท. นโยบายของ ผู้บริหาร อปท. ในการดำเนินงานคุ้มครองฯ และการกำหนดส่วนงานที่รับผิดชอบ

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษาระบบนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและผู้อ่านในการนำความรู้นี้ไป ประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมสมต่อไป

ชัยพฤกษ์ สีลวนิช

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ

ก

บทคัดย่อ

ข

คำนำ

ค

บทที่ ๑ บทนำ

๑

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒

ขอบเขตการวิจัย

๓

วิธีการวิจัย

๓

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๓

นิยามศัพท์เฉพาะ

๓

บทที่ ๒ การบททวนวรรณกรรม

๔

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๕๕

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

๕๖

บทที่ ๕ อภิปรายผล

๕๐

สรุปและอภิปรายผล

๕๐

ข้อเสนอแนะ

๕๑

ภาคผนวก

บทที่ ๑
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดการกระจายอำนาจ เป็นการทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การกระจายอำนาจจะเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการดูแลตนเองได้ โดยกิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแล ได้แก่ ระบบสาธารณูปโภค การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตและทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลตนเองได้นั้นจะเป็นการส่งเสริมให้คนในละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตน ปัญหาถูกแก้ไขภายใต้ความต้องการของคนในท้องถิ่น รวมถึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้ (๑.๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ตามมาตรา ๓๐(๒) กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน โดยในระยะแรกอาจกำหนดภารกิจที่ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกันได้ โดยให้เป็นไปตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งต้องพิจารณาจากรายได้และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำนวนประชากร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ตลอดจนคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินระยะเวลาสิบปี

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นส่วนราชการมีภารกิจในการป้องกันและคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและปลอดภัย มีการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องด้วยข้อมูลวิชาการที่มีหลักฐานเชื่อถือได้และมีความเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนได้บริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปลอดภัยและสมประโยชน์ ได้กำหนดภารกิจที่จะถ่ายโอนให้แก่ท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจภายใต้ภารกิจดังกล่าว ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยกำหนดดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพไว้ ๔ ภารกิจ คือ

๑. การผลิตสื่อและ/หรือเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
๒. การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคและเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม
๓. การสร้างและขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคในท้องถิ่น
๔. ตรวจสอบติดตามคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์อาหาร ยา เครื่องมือแพทย์ เครื่องสำอางและวัตถุอันตรายในสถานที่จำหน่าย ตามที่ระบุใน พ.ร.บ. แต่ละประเภท

โดยในส่วนภารกิจที่ ๑ – ๓ เป็นภารกิจที่มีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อนเป็นการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิทธิหน้าที่ และมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายผู้บริโภคเฝ้าระวังดูแลในเรื่องอาหารและยา ซึ่งท้องถิ่นสามารถดำเนินการเองได้ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ สำหรับภารกิจที่ ๔ คือ การตรวจสอบติดตามคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์อาหาร ยา เครื่องมือแพทย์ เครื่องสำอางและวัตถุอันตราย ในสถานที่จำหน่ายตามที่ระบุใน พ.ร.บ. แต่ละประเภท เป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความรู้ด้านวิชาการ เทคนิค และทักษะในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก แม้ว่าองค์กรปกครองท้องถิ่น จะเป็นหน่วยราชการท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนและมีบทบาทในการดำเนินการพัฒนาสาธารณสุข ตามกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นพัฒนาด้านสุขภาพ แต่ในระยะการเปลี่ยนถ่ายโอนอำนาจที่ผ่านมา หน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งในด้านครอบคลุมสร้างบุคลากร งบประมาณ และองค์ความรู้ยังไม่มีความเข้าใจในการกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งด้านตำบลต่อการพัฒนางานสาธารณสุข

การดำเนินการกระจายอำนาจ สามารถกระทำได้ ๔ มิติ ทั้งนี้ผลลัพธ์ของการกระจายอำนาจในแต่ละมิติ มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อย่างไรก็ตามยังมีข้อมูลการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว ค่อนข้างน้อย การประเมินผลการกระจายอำนาจของไทยระยะ ๑๕ ปี พบว่าความสำเร็จของการกระจายอำนาจในส่วนภูมิภาคที่ได้เด่น มีสองประการคือ งานด้านการจัดการศึกษา และการดูแลด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจกับบริการสาธารณสุขต่างๆที่ อปท. จัดให้ เป็นงานด้านสาธารณสุขเท่ากับร้อยละ ๖๘.๔ โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยเอกสารที่ว่าการดูแลด้านโครงสร้างพื้นฐานของ อปท. มีผลสำเร็จที่ได้เด่น (^{๑๙}) อย่างไรก็ตาม การกิจการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพยังไม่มีการดำเนินการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการประเมินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อประเมินสถานการณ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ อปท. ในภาคเหนือ ๑๕ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน พะเยา เพชรบูรณ์ ตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร พิจิตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อประเมินสถานการณ์การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ในภาคเหนือ

๒. เพื่อประเมินปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ในภาคเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาประเมินสถานการณ์การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ในภาคเหนือ เพื่อประเมินปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

วิธีการวิจัย

การศึกษาสถานการณ์ และปัจจัยในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของ อปท. ในภาคเหนือ ครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive study) โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปฏิบัติงานที่ อปท. ใน ๑๕ จังหวัด ทางภาคเหนือ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทราบประเมินสถานการณ์การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ใน ภาคเหนือ
๒. ทราบปัจจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
๓. แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

การคุ้มครองผู้บริโภค หมายถึง การควบคุม กำกับ ดูแลป้องกัน และรักษาประโยชน์ของผู้ซื้อหรือ ผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ รวมถึงการปกป้องผู้ซื้อที่ได้รับการเสนอ หรือซักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อ สินค้าหรือรับบริการด้วย ให้ได้รับความปลอดภัย เป็นธรรม และประหยัด จากการบริโภคสินค้าและบริการ

ผลิตภัณฑ์สุขภาพ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวกับ อาหาร ยา เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กำหนด

การคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ หมายถึง การคุ้มครองประชาชน หรือผู้บริโภค จากการซื้อ หรือรับบริการด้านสุขภาพ ได้แก่ การใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ เช่น ยา อาหาร เครื่องสำอาง น้ำ น้ำแข็ง ยาสีฟัน สบู่ น้ำยาล้างห้องน้ำ เป็นต้น รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน เช่น สินค้า OTOP หน่อไม้ปีบ ปลาาร้าหมัก เป็นต้น การใช้หรือรับบริการด้านสุขภาพโดยผู้บริโภค มีการบริโภคสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสมประโยชน์

บทที่ ๒
การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการศึกษาวิจัย “สถานการณ์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาในภาคเหนือ” ประกอบด้วยการทบทวนเอกสารและงานวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการและกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการทบทวนเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. การทบทวนเอกสารและงานวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการและกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๑ หลักการสากลในการจัดบริการสาธารณสุข

หลักเกณฑ์การแบ่งการบริการสาธารณสุขระหว่างรัฐกับท้องถิ่น พบว่าแนวคิดพื้นฐานที่ไปชี้เป็นสากลในการแบ่งแยกการจัดกิจการสาธารณสุขระหว่างรัฐบาลกลางและท้องถิ่น ได้แก่

๑. หลักผลประโยชน์มหาชน (Public Interest) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑) ประโยชน์มหาชนของรัฐ ได้แก่ ประโยชน์ที่เป็นส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงของพลเมืองกลุ่มใหญ่ที่สุดของรัฐ เป็นความต้องการส่วนรวมของประชาชนทั่วทั้งประเทศ ที่มีลักษณะเหมือนๆ กันและมีความสำคัญต่อความเป็นเอกภาพของรัฐ ดังนั้น จึงต้องอาศัยองค์กรกลางเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ หรือหากรัฐมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการรัฐก็จะต้องเป็นผู้ควบคุมนโยบายให้ท้องถิ่นดำเนินการตามนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของรัฐหรือความเป็นเอกภาพของรัฐ เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ และความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เป็นต้น

๒) ประโยชน์มหาชนของท้องถิ่น ได้แก่ ประโยชน์ซึ่งเป็นส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงของพลเมืองที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ

๒. ประสิทธิภาพในการจัดการ เป็นการพิจารณาในเรื่องของคุณภาพของบริการสาธารณสุขที่จัดทำขึ้น ก้าวคือ การจัดทำบริการสาธารณสุขอย่างหนึ่งควรจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้มากที่สุดทั้งนี้เนื่องจากการกิจกรรมในการจัดบริการสาธารณสุขบางอย่างจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง เป็นกิจการขนาดใหญ่หรือเป็นกิจการที่จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างองค์กรต่างๆ หลายหน่วยงาน แต่กิจกรรมในการจัดทำบริการสาธารณสุขอย่างเป็นกิจการที่ไม่สลับซับซ้อน หรือมีเทคนิคมากนัก จึงต้องมีองค์กรที่มีความเหมาะสมทั้งทางด้านการเงิน บุคลากร และความสามารถด้านอื่นๆ ที่จะจัดทำบริการสาธารณสุขให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

๓. หลักความรับผิดชอบในการจัดบริการ (Accountability) กิจกรรมที่ต้องสนองความต้องการของหน่วยชุมชนระดับใด ความออบให้หน่วยการปกครองระดับนั้นเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนั้นๆ สนองตอบความต้องการของประชาชนในชุมชนได้ดีที่สุด อยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบของชุมชนนั้นๆ แต่หากเป็นกิจกรรมที่ต้องสนองตอบความต้องการของหน่วยชุมชนที่สูงขึ้นไปหรือเป็นกิจกรรมที่มุ่งสนองตอบปัญหาความต้องการของผู้คนทั้งประเทศหรือปัญหาของชาติโดยรวม ก็ความอับให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลระดับที่สูงขึ้นไปตามความเหมาะสม

๔. หลักความสามารถของท้องถิ่น (Local Capability) เกิดจากพื้นฐานแนวคิดว่าการดำเนินกิจกรรมสามารถทั้งมวลเป็นหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับล่างสุดเสมอ หน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับสูงขึ้นไปจะเลือกดำเนินกิจกรรมสาธารณะได้ ก็ต่อเมื่อท้องถิ่นระดับล่างไม่มีศักยภาพที่จะดำเนินการได้ หรือหากดำเนินการได้ก็อาจเกิดปัญหาระบบทกับท้องถิ่นอื่นๆ หรือเป็นผลเสียหายต่อประเทศชาติโดยรวม

๕. หลักการกำหนดระดับของหน่วยจัดบริการที่มีความรับผิดชอบสูงสุด (Optimal accountability) หน่วยจัดบริการที่มีความรับผิดชอบสูงสุดในที่นี้ หมายถึง หน่วยจัดบริการในระดับใดๆ ก็ตามที่มีคุณสมบัติ ๒ ประการ ดังต่อไปนี้

๑) เป็นหน่วยจัดบริการระดับล่างสุด มีความใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการมากที่สุด ที่มีความสามารถในการวางแผน จัดการผลิต และหารายได้มาใช้จ่ายในการจัดบริการได้อย่างสมบูรณ์

๒) เป็นหน่วยจัดบริการที่มีพื้นที่การให้บริการครอบคลุมประชากร หรือพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ และผลกระทบจากการให้บริการโดยสมบูรณ์ และประชาชนผู้มีส่วนได้รับผลกระทบและผลกระทบจากการจัดบริการสาธารณะทั้งหมดสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต และควบคุมตรวจสอบผลการดำเนินงานของหน่วยจัดบริการนั้นๆ ได้โดยตรงมากที่สุด

๖. หลักการกำหนดขนาดของการจัดบริการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (Optimal Efficiency of scale) ขนาดของการจัดบริการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในที่นี้หมายถึง ขนาดของชุมชน (จำนวนประชากรในชุมชน) ในระดับใดๆ ก็ตาม ที่เอื้ออำนวยให้สามารถจัดบริการประเภทนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด หรืออีกนัยหนึ่งเป็นจำนวนประชากรที่เอื้ออำนวยให้มีต้นทุนการจัดบริการที่ต่ำที่สุดนั่นเอง โดยการกำหนดหน่วยจัดบริการโดยคำนึงถึงขนาดของการจัดบริการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดนี้มาจากหลักประสิทธิภาพ (The principle of Management Efficiency) ในการจัดบริการสาธารณะที่ว่า การจัดบริการสาธารณะใดๆ ควรต้องประหยัด ถ้าสามารถใช้เงินจำนวนน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้คนจำนวนมากได้ก็นับว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

๓. หลักการจำแนกหน่วยกำหนดนโยบายและหน่วยจัดบริการออกจากกัน (Separation of Policy operation units) เป็นการนำหลักเกณฑ์หลักการกำหนดระดับของหน่วยจัดบริการที่มีความรับผิดชอบสูงสุด (Optimal accountability) และหลักการกำหนดขนาดของการจัดบริการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (Optimal Efficiency of scale) มาพิจารณาร่วมกันวิเคราะห์บริการสาธารณะแต่ละประเภทและจัดสรรงบการลงไปในชุมชนระดับต่างๆ ซึ่งอาจเกิดกรณีที่หน่วยจัดบริการที่น่าจะมีความสามารถและความรับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุด ไม่สามารถจัดบริการให้มีต้นทุนต่ำที่สุด(หรือมีประสิทธิภาพที่สุด) ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยจัดบริการหรือหน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการมากที่สุดและสามารถหารายได้มาใช้จ่ายในการจัดบริการได้ด้วย มักจะมีจำนวนประชากรน้อยเกินไป โดยจำนวนที่จะสามารถจัดบริการให้มีต้นทุนต่ำที่สุดก็อาจเป็นประชากรของหลายฯ ตำบล หรือหลายฯ อำเภอ ประกอบกัน ซึ่งทางเลือกที่น่าจะเหมาะสม คือ การให้มีหน่วยกำหนดนโยบายและจัดบริการที่มีความรับผิดชอบสูงสุด และให้หน่วยจัดบริการที่มีต้นทุนต่ำที่สุด โดยหน่วยงานทั้ง ๒ อาจเป็นหน่วยงานเดียวกัน หรือคงเหลือหน่วยงานก็ได้

๑.๒ การกำหนดหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะตามขนาดของกิจการบริการสาธารณะ

การกำหนดหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะตามขนาดของกิจการบริการสาธารณะสามารถแบ่งได้เป็น๒ ประเภท คือ

๑.บริการสาธารณะที่เป็นกิจการขนาดใหญ่

บริการสาธารณะที่เป็นกิจการขนาดใหญ่ หมายถึงกิจการที่ต้องใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยี เงินทุน และบุคลากร ที่มีความสามารถระดับสูง ดังนั้นผู้จะมีอำนาจตัดสินใจจัดทำกิจการตั้งกล่าวจึงต้องเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ที่มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การศึกษาระดับสูง การคมนาคมทางอากาศ การขนส่งทางเรือ การจราจร สถานที่ราชการ สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล ฯลฯ เป็นต้น

๒.บริการสาธารณะที่เป็นกิจการที่ไม่สลับซับซ้อน

บริการสาธารณะที่เป็นกิจการที่ไม่สลับซับซ้อน หมายถึง กิจการที่ไม่สลับซับซ้อน หรือมีเทคนิคมากนัก และมักเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งหากได้พนักงานท่องถินที่รู้สึกสภาพท้องถินนั้นๆ เป็นผู้จัดทำ จึงจะมีประสิทธิภาพมากกว่าให้รัฐซึ่งเป็นผู้วางแผนนโยบายดำเนินการในวงกว้างเป็นผู้จัดทำ นอกจากนี้การจัดทำบริการประเภทนี้ยังเป็นการดำเนินการที่ใช้งบประมาณไม่มากนัก เช่น การให้มีสุขาภิบาล ตลาด ห้างสรรพสินค้า การปรับปรุงแหล่งชุมชนและอัตราราษฎร์ การสนับสนุนการศึกษา การจัดทำห้องสมุด การจัดทำห้องเรียน เป็นต้น

๑.๓ การแบ่งตามประเภทขององค์การในการเป็นผู้ให้บริการสาธารณสุข

๑. บริการสาธารณสุขที่อยู่ในอำนาจของรัฐ เป็นบริการที่มีความสำคัญต่อความเป็นเอกภาพของรัฐซึ่งต้องพิจารณาถึงลักษณะสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่

(๑) เป็นภารกิจที่ประชาชนทั้งประเทศมีส่วนได้ส่วนเสียเหมือนๆ กัน จึงต้องอาศัยองค์กรกลางเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกันทั่วประเทศ

(๒) เป็นภารกิจที่รัฐสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าดังได้กล่าวไว้แล้วจึงพอที่จะสรุปภารกิจขั้นพื้นฐานของรัฐ ได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. หน้าที่ด้านการป้องกันประเทศ

๒. หน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน

๓. หน้าที่ในการรักษาความมั่นคง หรือเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจ

๔. หน้าที่ของรัฐในการเป็นตัวแทนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒. บริการสาธารณสุขที่อยู่ในอำนาจขององค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยเฉพาะ และเป็นไปเพื่อสนับสนุนความต้องการของคนในท้องถิ่น โดยมีลักษณะ คือ

(๑) เป็นภารกิจที่เป็นไปเพื่อสนับสนุนความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ที่สามารถแยกออก หรือมีลักษณะที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นได้

(๒) เป็นภารกิจที่ใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่นดังได้กล่าวไว้แล้วจึงพอจะจำแนกประเภทของบริการสาธารณสุขที่อยู่ในอำนาจของท้องถิ่น ได้เป็น เรื่องที่เกี่ยวกับสวัสดิการของคนในท้องถิ่นโดยตรง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

การจัดทำบริการสาธารณสุขท้องถิ่นในรูปองค์กรร่วม ในการจัดทำบริการสาธารณสุขท้องถิ่นนั้น ท้องถิ่นอาจโอนอำนาจหน้าที่บางอย่างของตนให้แก่องค์กรร่วมดำเนินการได้ เช่น การจัดให้มีสหกรณ์ หรือการจัดตั้งบริษัทจำกัดของท้องถิ่นต่างๆ เป็นต้น การโอนอำนาจหน้าที่บางอย่างเช่นนี้ ทำให้ท้องถิ่นที่เข้าร่วมในองค์กรร่วมนั้นสามารถตัดตอนภาระหน้าที่โอนไปให้แก่องค์กรร่วมรับผิดชอบได้ บริการสาธารณสุขที่รัฐและท้องถิ่นร่วมกันดูแลเนื่องจากมีบริการสาธารณสุขบางประเภทเป็นเรื่องที่ระบบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่นโดยไม่อาจแยกประโยชน์ของมหาชนทั้งสองให้ออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด การจัดทำบริการสาธารณสุขที่รัฐและท้องถิ่นร่วมกันดูแลนี้อาจแบ่งแยกได้เป็นลำดับชั้นของกิจการ โดยอาศัยหลักเกณฑ์เข่นเดียวกันกับการแบ่งแยกการจัดทำบริการสาธารณสุขระหว่างรัฐกับท้องถิ่น โดยอาศัยหลักที่ว่าไป คือ หลักประโยชน์มหาชนและหลักประสิทธิภาพ ซึ่งบริการเหล่านี้เป็นภารกิจลำดับรองที่ทั้งรัฐและท้องถิ่นต้องแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบดำเนินการ เช่น การจัดการศึกษา ความต้องการบริการทางด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นความต้องการของส่วนรวมของคนทั้งประเทศโดยกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษาไว้เป็นหลักเกณฑ์ที่ว่าไป ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการศึกษาขั้นต่อไป

และการวัดมาตรฐานการศึกษาซึ่งต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งระบบ ในขณะเดียวกันการศึกษาในขั้น ประถมศึกษา ซึ่งเป็นความต้องการของคนในท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันไปด้วย เช่น การสร้างโรงเรียน การจัดการศึกษาเสริมที่สอดคล้องกับสภาพของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นที่จะจัดทำในส่วนนี้ ส่วนการจัดการศึกษาระดับสูงจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดทำ และสำหรับการจัดการศึกษาอกโรงเรียน เป็นการ จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะและฝึกฝนฝีมือเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ เกี่ยวกับผลประโยชน์มหาชนท้องถิ่นจึงเป็นหน้าที่ในการดำเนินกิจการ หรือหน้าที่ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมซึ่งรัฐและท้องถิ่นในการดูแลร่วมกัน

๑.๔ หลักสำคัญในการจัดบริการสาธารณสุขตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากหลักการสากลดังกล่าวข้างต้น พบว่าภายใต้แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสาระสำคัญ เกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบันให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหลักสำคัญซึ่งคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้เป็นหลักการสำคัญในการ ประกอบการพิจารณาเพื่อการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ประกอบด้วย ๕ หลักการสำคัญ ได้แก่

๑. หลักผลประโยชน์มหาชนของรัฐ (Public Interest)

โดยหลักความรับผิดชอบของท้องถิ่นแต่ละระดับกับรัฐบาลกลางนี้จะสะท้อนให้เห็นว่ามีภารกิจ บางประเภท หรือบางอย่างที่รัฐยังคงต้องสนใจไว้สำหรับดูแล รับผิดชอบและปฏิบัติเอง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่คน ส่วนรวม และเพื่อเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศไทย อาทิเช่น

- (๑) การกิจด้านการป้องกันประเทศไทย เช่น กิจการทหาร
- (๒) ภาระหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน เช่น กิจการตำรวจ
- (๓) การกิจด้านการรักษาความมั่นคง หรือเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจ
- (๔) การกิจด้านการเป็นตัวแทนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น กิจการทางการทูต

การกิจดังกล่าวข้างต้นถือเป็นภารกิจรวมของชาติ ซึ่งรัฐบาลส่วนกลางยังคงต้องดำเนินการต่อไป ส่วนภารกิจที่ถือว่า屬於เป็นความรับผิดชอบโดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรบริหาร ส่วนจังหวัด เทศบาล หรือองค์กรบริหารส่วนตำบล ก็ควรจะเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้นโดยเฉพาะ และ เป็นไปเพื่อสนับสนุนความต้องการของคนในท้องถิ่น โดยมีลักษณะ คือ เป็นกิจการที่เป็นไปเพื่อสนับสนุนความต้องการ ของคนในท้องถิ่นนั้น ที่สามารถแยกออก หรือมีลักษณะที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นได้ เช่นการจัดการขยายมูลฝอย การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบก และทางน้ำและทางระบายน้ำและการจัดการศึกษาขั้นต่ำเป็นต้น

๒. หลักความรับผิดชอบของห้องถีนในการจัดบริการ (Local Accountability)

หลักการที่นำไปที่จะทำให้สามารถแบ่งภารกิจระหว่างองค์กรปกครองส่วนห้องถีนแต่ละประเภท ในสังคม จะมีความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไร หลักการที่นำไปประการหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นว่าภารกิจใดจะส่งมอบให้กับองค์กรปกครองส่วนห้องถีนรูปแบบใด จะต้องพิจารณาหลักสำคัญ ซึ่งได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นหรือผู้ได้รับผลประโยชน์จากบริการสาธารณะนั้นต้องอยู่ในห้องถีนฐานอยู่ในเขตพื้นที่ใด ยกตัวอย่างเช่น ถ้าบริการสาธารณะได้ส่งผลต่อกันในเขตพื้นที่ห้องถีนนั้นโดยเฉพาะ ก็ควรจะมีการถ่ายโอนการให้บริการสาธารณะดังกล่าวให้โดยตรง เช่น โอนไปให้องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ เทศบาล แต่ภารกิจใดที่เป็นภารกิจที่ต้องมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก มากกว่าเขตพื้นที่ห้องถีน ก็ควรจะส่งมอบภารกิจนั้น ๆ ให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นดังนี้

๓. หลักความสามารถของห้องถีน (Local Capability)

หลักความสามารถของห้องถีน เป็นหลักการที่ก่อล่ำถึงเรื่องความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนห้องถีน ว่าการจัดสรรภารกิจ หรือภารกิจใดก็ตามไปให้องค์กรปกครองส่วนห้องถีนแต่ละประเภทนั้น ต้องคำนึงถึงความพร้อมของแต่ละองค์กรปกครองส่วนห้องถีนด้วย และแม้ว่าความพร้อมของห้องถีนไม่ได้เป็นเงื่อนไขของการมอบภารกิจนั้นๆ ไปให้กับองค์กรปกครองส่วนห้องถีน หากแต่เป็นเงื่อนไขในการกำหนดเงื่อนเวลาและความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถให้กับห้องถีนในการจัดการ ฉะนั้น ถ้าหากว่าห้องถีนยังไม่พร้อมในการจัดการ ก็มีความจำเป็นที่ส่วนราชการจะต้องมีแผนพัฒนาความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนห้องถีน เพื่อรับรับบริการสาธารณะ เพื่อให้สามารถจัดการบริการสาธารณะเหล่านั้นได้ ฉะนั้น ความพร้อมจะไม่ใช่มูลเหตุของการที่บอกว่า กิจการนั้นๆ จะไม่สามารถถ่ายโอนไปให้องค์กรปกครองส่วนห้องถีนได้ นอกจากนั้นในเรื่องของหลักความสามารถแล้ว การจัดโครงสร้างเพื่อรับการบริหารงานใหม่ขององค์กรปกครองส่วนห้องถีน สภาพในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนห้องถีนเป็นทิศทางในอนาคต โครงสร้างต่างๆ หรือการจัดองค์กรต่างๆ ของห้องถีนต้องเปลี่ยนแปลงไป เพราะภารกิจจำนวนหนึ่งได้ส่งมอบ เพื่อรับการกระจายอำนาจ และภารกิจใหม่ไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม โครงสร้างที่จะรองรับขององค์กรปกครองส่วนห้องถีนที่จะรองรับภารกิจอันใหม่นั้น จะต้องจัดโครงสร้างเท่าที่จำเป็น ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องให้องค์กรปกครองส่วนห้องถีนมีโครงสร้างขนาดใหญ่มากเกินไปที่จะไปทำให้การทำงานเกิดความทับซ้อน หรือกล้ายเป็นปัญหาภาระค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ฉะนั้นโครงสร้างที่จะเกิดขึ้นใหม่จะเป็นโครงสร้างเท่าที่จำเป็น ที่ถือว่าเป็นงานหลัก หรือเป็นงานพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนห้องถีน แต่หากห้องถีนไม่มีความต้องการที่จะจัดงานบางเรื่องที่อาจเป็นงานเฉพาะ เช่น งานท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนห้องถีนสามารถที่จะดำเนินการได้เอง ซึ่งอาจจะไม่อยู่ในโครงสร้างหลักที่ต้องเหมือนกันทั่วประเทศ ขึ้นอยู่กับความต้องการหรือความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ที่เป็นหลัก ฉะนั้นในเรื่องหลักความสามารถขององค์กรปกครองส่วนห้องถีน จึงเป็นเรื่องการสร้างความพร้อม การเตรียมความพร้อม และการจัดโครงสร้างเพื่อรับภารกิจการบริการต่างๆ ที่จะตามมา

๔. หลักประสิทธิภาพในการจัดบริการ (Management Efficiency)

หลักประสิทธิภาพในการจัดบริการ (Management Efficiency) เป็นหลักที่ให้ความสำคัญกับการประหยัด ขนาดของการลงทุน หรือการคำนึงถึงต้นทุนในการให้บริการ การจัดบริการสาธารณูปโภค เมื่อถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการแทนรัฐบาล หรือหน่วยงานราชการแล้วนั้น ต้องคำนึงและพิจารณาด้วยกว่าจะทำให้ต้นทุนแพงขึ้นมากน้อยขนาดไหน หากเป็นต้นทุนที่แพงขึ้นมากๆ แนวทางก็คือ จะเป็นต้องมีการร่วมมือกันมากขึ้นระหว่างท้องถิ่นอื่น ไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่นรูปแบบเดียวกัน หรือรูปแบบอื่นๆ กิจกรรมบางอย่าง หรืองานบางอย่างที่มีการถ่ายโอน หรือจะมีการส่งมอบให้กับท้องถิ่นแล้ว ท้องถิ่นอาจมีความจำเป็นที่ต้องหาผู้สนับสนุนในการทำงานร่วมกันให้มากขึ้น เพื่อให้ขนาดของการลงทุนถูกลง

นอกจากนี้ในเรื่องของหลักประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวมยังคงต้องพิจารณาถึงการสร้างหลักประกันด้านคุณภาพในการจัดบริการสาธารณูปโภค กล่าวคือ เมื่อราชการส่วนกลาง หรือบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยุติการให้บริการสาธารณะบางอย่างลง และส่งมอบบริการสาธารณะให้กับท้องถิ่น เพื่อดำเนินการ สิ่งสำคัญที่เป็นหลักการทั่วไป คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการจัดบริการสาธารณะนั้นให้มีคุณภาพไม่น้อยกว่าสิ่งที่ราชการส่วนกลางเคยทำ ฉะนั้น หลักประกันด้านคุณภาพการจัดบริการจะเป็นเรื่องจำเป็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องยึดถือไว้ หลักเกณฑ์มาตรฐานซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานในส่วนของราชการ หรือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่ยังมีความสำคัญในการที่จะเป็นกำหนดว่าท้องถิ่นจำเป็นต้องทำให้ถึงขั้นต่ำของมาตรฐานนั้นอย่างไร

๑.๕ ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนจากการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาค

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้จัดแบ่งกรอบการให้บริการสาธารณะออกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
๒. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
๓. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
๔. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พัฒนิยกรรมและการท่องเที่ยว
๕. ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
๖. ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวพิจารณาและให้ความเห็นชอบการถ่ายโอนภารกิจทั้ง ๖ ด้าน รวมมีการถ่ายโอนทั้งสิ้น ๒๔๔ เรื่อง มีส่วนราชการที่ถ่ายโอนภารกิจ ๕๐ กรม ใน ๑๑ กระทรวง ดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีเนื้อหาของงานเกี่ยวกับ

๑.๑ การคุณภาพและการขนส่ง

๑. ทางบก อาทิ การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนนและสะพาน การดูแล จัดตั้งสถานีขนส่ง และการจัดการจราจรในเขตพื้นที่

๒. ทางน้ำ เช่น การบำรุงรักษาทางน้ำ การก่อสร้างและดูแลสถานีขนส่งทางน้ำ (ท่าเทียบเรือ)

๑.๒ สาธารณูปโภค

๑. แหล่งน้ำ / ระบบประปาชนบท อาทิ การดูแล รักษา พัฒนา ซ่อมบำรุงแหล่งน้ำ และระบบประปาชนบท

๑.๓ สาธารณูปการ

๑. การจัดให้มีตลาด อาทิ การจัดให้มีและการควบคุมตลาด

๒. การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง

๓. การฝังเมือง อาทิ การจัดทำฝังเมืองรวมจังหวัด และการวางแผนปรับปรุงฝังเมืองรวม

๔. การควบคุมอาคาร อาทิ การควบคุมอาคาร และการเบรี่ยบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

จากการทั้งหมดที่อยู่ภายใต้กรอบงานด้านโครงสร้างพื้นฐานข้างต้น พบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน ๔๘ เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน ๑๖ กรม ใน ๗ กระทรวง

๒. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต

๒.๑ การส่งเสริมอาชีพ อาทิ การฝึกอบรม ส่งเสริม พัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ

๒.๒ งานสวัสดิการสังคม

๑. การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส อาทิ งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ และการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

๒.๓ นันหนนาการ

๑. การส่งเสริมการกีฬา อาทิ การจัดหาอุปกรณ์กีฬา การก่อสร้าง บำรุงรักษาสนามกีฬา

๒. การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อาทิ การบริหารจัดการ ดูแล บำรุง รักษาสวนสาธารณะ

๒.๔ การศึกษา

๑. การจัดการศึกษาในระบบ อาทิ การจัดการศึกษาท่อน้ำยเรียน หรือปฐมวัย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดการศึกษาสงเคราะห์

๒. การศึกษานอกระบบ อาทิ การบริการการศึกษากองโรงเรียนระดับอำเภอและการจัดการศึกษาระดับเขต งานห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

๒.๕ การสาธารณสุข

๑. การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล อาทิ การส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต และการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การพัฒนาอนามัยบันพืนที่สูง
๒. การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ อาทิ การควบคุมโรคติดต่อ งานสนับสนุนเงินอุดหนุนในการส่งเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ค่าสังคมส่งเคราะห์และค่ามาปนกิจ

การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย อาทิ การแก้ไขปัญชาชุมชนแออัด การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย งานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน ๑๐๒ เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน ๒๗ กรม ใน ๗ กระทรวง

๓. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

๑. การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน อาทิ งานตรวจมาตรฐานชั้งตัววัด และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่ผู้บริโภค
๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อาทิ การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบล

๓. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อาทิ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น

๔. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อาทิ การทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวประชาชน และงานจัดทະเบียนสัตว์พาหนะ

สรุปแล้วจะพบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน ๑๙ เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน ๘ กรม ใน ๖ กระทรวง

๔. ด้านวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พัฒนิยกรรมและการท่องเที่ยว

๑. การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การประสานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และการจัดระบบข้อมูลเพื่อการวางแผน
๒. การพัฒนาเทคโนโลยี อาทิ การบริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรชุมชน
๓. การส่งเสริมการลงทุน อาทิ งานบริการข้อมูลนักลงทุน และงานเผยแพร่และซักจูงการลงทุน
๔. การพัฒนิยกรรม อาทิ งานทะเบียนพาณิชย์
๕. การพัฒนาอุตสาหกรรม อาทิ การกำกับดูแลโรงงาน การอนุญาตให้ตั้งโรงงาน
๖. การท่องเที่ยว อาทิ การวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

พบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน ๘๔ เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน ๑๖ กรม ใน ๗ กระทรวง

๕. ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

๑. การคุ้มครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ งานพัฒนาป่าชุมชน การควบคุมไฟป่า เป็นต้น
๒. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ อาทิ การติดตาม ตรวจสอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษ งานสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม งานตรวจสอบคุณภาพน้ำ งานตรวจสอบคุณภาพอากาศและเสียง และการบำบัดน้ำเสีย

๓. การดูแลรักษาที่สาธารณะ อาทิ การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่สาธารณะประโยชน์ งานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน ๑๙ เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนการกิจกรรม ๙ กรม ใน ๔ กระทรวง

๖. ด้านศิลปวัฒนธรรม อารยธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. การจัดการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ อาทิ การบำรุงรักษาโบราณสถาน
๒. การจัดการดูแลพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ

พบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน ๒ เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนการกิจกรรม ๑ กรม ใน ๑ กระทรวง

เมื่อแผนปฏิบัติการการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลบังคับใช้ จะเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง บทบาทและการกิจของตน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ จะต้องดำเนินการกิจเพิ่มขึ้นกว่าเดิมเนื่องจากมีการกิจกรรมที่ซึ่งราชการส่วนกลาง และการส่วนภูมิภาคได้ถ่ายโอนหรือมอบหมายให้ดำเนินการ ถ้าพิจารณาจากภูมิภาคดังต่อไปนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๑ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติสภาพัฒนาและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๒๑ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ พ布ว่าการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ มักจะกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในลักษณะที่กว้าง เช่น พระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๗ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดว่า อำนาจหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด ตามมาตรา ๔๕ ได้แก่

๑. ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
๒. จัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะกรรมการรัฐมนตรีกำหนด
๓. สนับสนุนตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
๔. ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาพัฒนาและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

๕. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภាដ้ำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
๖. อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.

๒๔๙๔ เอกสารภายในเขตสภាដ้ำบล

๗. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ อาร์ต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่น
๘. จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจกรรมนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
๙. จัดทำกิจการอื่นได้ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

และนอกจากนี้ยังมีการกำหนดว่ามีกิจกรรมบางอย่างซึ่งได้มีการกำหนดว่าราชการส่วนท้องถิ่นอื่นสมควรให้ อบจ. ร่วมดำเนินการ หรือให้ อบจ. จัดทำ ตามกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๔๑) อาทิ

๑. จัดให้น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
๒. กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
๓. บำบัดน้ำเสีย
๔. บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. วางแผนเมือง เป็นต้น

และนอกจากนี้ถ้าพิจารณาอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติมลงฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๔๓ ยังได้กำหนดว่าเทศบาลแต่ละประเภทมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องดำเนินการแตกต่าง โดยเทศบาลนครจะมีอำนาจหน้าที่มากที่สุด และยังได้มีการกำหนดว่ามีบางการกิจหน้าที่ที่เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนครจะดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการก็ได้ ดังต่อไปนี้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับ บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเห็นว่าด้วยลักษณะของการกำหนดข้อกฎหมาย เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่เป็นการกำหนดไว้กว้าง ๆ และเป็นการกำหนดในลักษณะที่ท้องถิ่นอาจจะดำเนินการ หรือไม่ ดำเนินการก็ได้ ทั้งนี้จึงส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นได้รับการบริการสาธารณูปการที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่ กับความพร้อม ความสามารถและแผนการปฏิบัติงานของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะดำเนินการหรือไม่

ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๒ ว่าด้วยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณูปการ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ ได้กำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ทั้งองค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานครไว้ โดยกำหนดว่าองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณูปการเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง และกำหนดไว้โดยละเอียด ทั้งนี้อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ จะมีผลอย่างสมบูรณ์

ต่อเมื่อแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลบังคับใช้ และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมด้านการปกครอง การบริหาร การเงิน การตัดสินใจอย่างอิสระ และการกำหนดนโยบายของท้องถิ่นตนเองโดยปราศจากการแทรกแซงและอยู่ภายใต้การควบคุม กำกับ ดูแลของรัฐบาลเท่าที่จำเป็น

๑.๗ บทบาทหน้าที่ของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในอนาคต

เมื่อจะต้องมีการปรับเปลี่ยน ถ่ายโอนงานการบริการสาธารณสุขและการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนกลาง ให้กับท้องถิ่นดังนั้นบทบาทการบริหารส่วนภูมิภาคและราชการส่วนกลางในอนาคต พบว่าการกิจของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ภารกิจในฐานะผู้ปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงภูมิภาค ยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนในการปฏิบัติงาน ดำเนินการบางอย่างในฐานะตัวแทนของราชการส่วนกลาง และภารกิจที่ภูมิภาคจะต้องดำเนินการเมื่อมีการถ่ายโอน หรือ การมอบอำนาจให้กับท้องถิ่นในการดำเนินการบริการสาธารณสุข ในกรณีที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคควรจะมีบทบาท ดังต่อไปนี้

๑. การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

เป็นการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการ โดยการหาความรู้ เทคนิค และวิธีการพัฒนา และดำเนินการใหม่ๆ และถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การถ่ายทอดองค์ความรู้ (Know - how) การวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. งานอำนวยการ

งานอำนวยการ เช่น ระบบทะเบียน ระบบการใช้ที่ดิน ระบบการจดทะเบียนรถ การจดทะเบียนสัตว์ ทั้งนี้แม้ว่าจะมีการมอบอำนาจให้กับท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการแล้ว แต่ระบบอำนวยการใหญ่ต้องมีศูนย์กลาง ต้องมีจุดร่วมที่จะบริหารและเห็นภาพรวม และเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลในการมองเห็นภาพเหล่านี้ เพราะฉะนั้nlักษณะของการอำนวยการที่จะมีฐานข้อมูลเห็นภาพรวมของประเทศในแต่ละเรื่อง แต่ละด้านก็ยังมีความจำเป็นอยู่

๓. งานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เป็นการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ จะทำให้เกิดการเคลื่อนตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นก็เพื่อให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้เกิดการคาดการณ์กันระหว่างท้องถิ่นกับผู้รับผลประโยชน์ในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ประชาชน

๔. งานกำกับ ตรวจสอบการใช้อำนาจของท้องถิ่น

ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบเป็นการตรวจสอบในเชิงมาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีมาตรฐานกลาง อันเป็นมาตรฐานพื้นฐานที่มีความจำเป็น เพื่อให้ท้องถิ่นปฏิบัติให้ดียิ่งน้อยให้ถึงมาตรฐานขั้นต่ำ แต่ทั้งนี้ท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงาน ดำเนินการให้สูงกว่ามาตรฐานของรัฐได้ และการกำกับดูแล ตรวจสอบอีกลักษณะหนึ่งเป็นการตรวจสอบ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการใช้อำนาจ ซึ่งราชการส่วนกลางและราชการส่วน

ภูมิภาคจะต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง
เหมาะสม

๕. การสร้างระบบสนับสนุน (Back up) ให้กับท้องถิ่น

ระบบการสนับสนุนเป็นการสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างระบบ
ประกันให้กับผู้รับบริการ หรือ ประชาชนว่า ประชาชนจะได้รับบริการที่ดี

๖. การส่งเสริมประสิทธิภาพท้องถิ่น

การส่งเสริมประสิทธิภาพท้องถิ่นเป็นบทบาทของราชการส่วนภูมิภาคในช่วงเปลี่ยนผ่าน ซึ่งจะต้องสร้างความ
เข้มข้นในการส่งเสริมขีดความสามารถของท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการ
ดำเนินการให้บริการสาธารณูปโภคในอนาคต

ตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนฯ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ใน
มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณูปโภคที่มีขอบเขต
กว้างกว่าเดิม และในมาตรา ๓๐ กำหนดให้มีการถ่ายโอนงานบริการสาธารณูปโภคที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อน
ระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ
การกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่งผลกระทบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นหรือ
การกิจที่เป็นการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล การกิจทั้งหมดนี้ต้องถ่ายโอนภายใน ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๗)
และอาจให้แตกต่างกันได้แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๓) ดังกล่าวแล้วข้างต้นว่าจะมีการกิจในหลายรูปแบบที่รัฐถ่าย
โอนให้ท้องถิ่นดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการมอบหมายการกิจหรือบริการสาธารณูปโภคในอนาคตที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.
๒๕๔๕ และ พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้นไป มีรูปแบบอยู่ ๓ รูปแบบ ได้แก่

๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง

เมื่อรัฐบาลหรือส่วนราชการยุติบทบาทการให้บริการสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นบริการสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ
คุณภาพชีวิตและการจัดโครงสร้างพื้นฐาน และถ่ายโอนหรือส่งมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง ซึ่ง
สามารถดำเนินการได้ใน ๓ รูปแบบ ได้แก่

๑) การกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับมอบแล้ว ไม่ว่าองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.)
หรือ เทศบาล เมื่อรับโอนการกิจต่าง ๆ แล้ว สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองภายใต้ความสามารถของตนเอง

๒) การกิจที่ต้องร่วมกันดำเนินการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากมีการกิจบาง
ประการอาจต้องคำนึงถึงความร่วมมือ ดังนั้นการกิจบางอย่างต้องมีลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเดียวกัน หรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต่างประเภทกัน

๓) การกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการเอง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สามารถซื้อบริการ มอบหมายหรือจัดซื้อจัดจ้างให้ออกชนดำเนินการแทนได้

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานราชการร่วมกันดำเนินการ

ในการดำเนินการบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การปรับเปลี่ยน เช่น การปรับบทบาทของราชการ บริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ โดยห้องถิ่นอาจจะเป็นผู้ดำเนินการหลักในการดำเนินกิจการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่อีกหลายภารกิจยังคงอยู่ภายใต้การกำกับหรือการบริหารจัดการหรือการดำเนินงานของส่วนราชการ

๓. ภารกิจที่รัฐไม่ได้ถ่ายโอนไปแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ภารกิจบางประการไม่ได้มีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดการศึกษาสูงกว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ต้องการจัดการศึกษาดังกล่าวก็สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้การพิจารณามาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด

๒. เอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีกองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและห้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงานกระจายอำนาจด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและห้องถิ่น สรุปผลได้ดังนี้

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	ภารกิจที่ถ่ายโอน
กทม.	(๑) คำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ ๔๕๗/๒๕๓๘ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการกระจายอำนาจดูแลคุณภาพมาตรฐานอาหาร ณ สถานที่จำหน่าย เพื่อกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจ (๒) ประกาศฯ ฉบับที่ ๑๖๕ (พ.ศ. ๒๕๓๘) ออกตามความใน พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่งตั้ง กทม. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในสถานที่จำหน่าย (๓) กันยายน ๒๕๓๘ อ.ย. จัดการอบรมเจ้าหน้าที่ กทม. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลคุณภาพมาตรฐานอาหาร ณ สถานที่ขาย (๔) วันที่ ๑๐ – ๑๑ มกราคม ๒๕๓๙ อ.ย.	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓๐๐) พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๓ ส.ค.๔๘ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๒๒ ก.ย.๔๘ แต่งตั้ง <ol style="list-style-type: none"> - ปลัดกรุงเทพมหานคร - ผอ. และ รอง ผอ.สำนักอนามัย - ผอ.กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม - ผอ.กองสุขาภิบาลอาหาร - ผอ.กองสัตวแพทย์ 	เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อบัญบัดการตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ในเขตกรุงเทพมหานคร ในอาหารทุกชนิด ตามนิยาม “อาหาร” ของมาตรา ๔ <ol style="list-style-type: none"> ๑. ประกาศฯ ฉบับที่ ๑๖๕ (พ.ศ. ๒๕๓๘) แต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเฉพาะในสถานที่จำหน่ายอาหาร ๒. ประกาศฯ ปี ๒๕๔๘

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่	ภารกิจที่ถ่ายโอน
	<p>และ กทม. ประชุมจัดทำแผนแม่บท การกระจายอำนาจจดจำคุณภาพ มาตรฐานอาหาร ณ สถานที่จำหน่าย ใน กทม. (พ.ศ. ๒๕๔๐ –๒๕๔๔) และ ปลัด กทม. มีหนังสือลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๓๙ เห็นชอบในแผน แม่บทฯ และแนวทางดำเนินงานในปี ๒๕๓๙</p> <p>(๕) คำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ ๓๒๐/๒๕๓๙ ลงว. ๒๗ ม.ย. ๓๙ แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ กระจายอำนาจการดูแลคุณภาพ มาตรฐานอาหาร ณ สถานที่จำหน่าย ประกอบด้วยผู้แทนจาก อย. กทม. กรมวิทย์ เพื่อรับผิดชอบพิจารณาและ กลั่นกรองเรื่องต่างๆ เพื่อนำเสนอ คณะกรรมการ กก. ตัดสินใจ</p> <p>(๖) อย. ผลักดันให้ กทม. จัดตั้งศูนย์รับ เรื่องร้องเรียนด้านอาหารทุกเขต</p> <p>(๗) จัดตั้งศูนย์ประสานการกระจายอำนาจ ให้ กทม. ประกอบด้วย อย. กทม. และ กรมวิทยาศาสตร์ฯ</p> <p>(๘) วางแผนร่วมกัน โดยให้ กทม. บรรจุ กิจกรรมการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐานอาหาร และการให้ความรู้ เรื่องอาหารแก่ผู้ประกอบการ ไว้ใน โครงการที่ กทม. ดำเนินการ</p> <p>(๙) อย. กทม. ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - โครงการตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับ อาหารพร้อมปรุง และพร้อมบริโภคใน ชุมเปอร์มาร์เก็ต และนิเทศการปฏิบัติงาน การตรวจสอบให้แก่เจ้าหน้าที่ กทม. - โครงการพัฒนาสำหรับโภคในภาคชนฯ 	<p>สาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผอ.กองส่งเสริมสุขภาพ - ผอ.กองชันสูตรสาธารณสุข - ผอ.กองเภสัชกรรม - นวช.สุขาภิบาล กอง สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และ กองสุขาภิบาลอาหาร - นายสัตวแพทย์ กองสัตวแพทย์สาธารณสุข - นักโภชนาการ กองส่งเสริม สุขภาพ - นักเทคนิคการแพทย์ กองชันสูตรสาธารณสุข - เภสัชกร สำนักอนามัย - ผู้อำนวยการเขต - ผู้ช่วยผอ.เขต ที่ ผอ.เขต มอบหมายให้ช่วยสั่งการฝ่าย สิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล - หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและ สุขาภิบาล สำนักงานเขต - นวช. สุขาภิบาล สำนักงานเขต - เจ้าหน้าที่อนามัยระดับ ๕ ขึ้นไป สำนักงานเขต 	<p>มอบภารกิจเช่นเดียวกับ ประธานฯ (ฉบับที่ ๓๐๐) พ.ศ. ๒๕๔๙ ต่างกันที่มี การเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง ที่แต่งตั้งให้เป็นปัจจุบัน</p>

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	ภารกิจที่ถ่ายโอน
	<p>บรรจุที่ปิดสนิท อย. ขอความร่วมมือ กทม. มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาฯ บริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท โดย ขอให้กทม. ตรวจสอบฉลาก และ เก็บ ตัวอย่างน้ำบริโภคใน กทม. ส่งตรวจ วิเคราะห์ เพื่อรับรวมเป็นภาพรวมทั้ง ประเทศ</p> <p>(๑๐) คำสั่งกระทรวง สธ. ที่ ๔๖๕/๒๕๔๑ ลง. ๓ พ.ค. ๔๑ แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลและกำกับการกิจ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์ ศุภภาพ ในเขต กทม.</p> <p>(๑๑) ประชุมคณะกรรมการ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๑ วันที่ ๑๙ มิ.ย.๔๑ มีมติว่า ด้าน อาหาร กทม. จะดำเนินการทั้งด้าน วิชาการ และกฎหมาย</p> <p>(๑๒) ปี ๒๕๔๑ มีการประเมินผลการ แต่งตั้ง กทม. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ (โดย บ.ซิม รีเสิร์ช จำก.)</p> <p>(๑๓) ปี ๒๕๔๒ มีการหารือเพิ่ม บทบาทการดำเนินการตามกฎหมาย ในสถานที่ผลิตน้ำแข็งและน้ำบริโภค</p> <p>(๑๔) ปี ๒๕๔๔ มีการประเมินผลตาม รายงานผลรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลโครงการประเมินผลการมอบ อำนาจการดำเนินงานคุ้มครอง ผู้บริโภคด้านอาหารให้แก่ กทม. โดย ที่มารยาทคณาสารรณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล</p> <p>(๑๕) กทม. เข้าร่วมโครงการอาหาร</p>		

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	การกิจที่ถ่ายโอน
	<p>ปลดภัย มีการประชุมระดับผู้บริหาร กทม. อบรมเจ้าหน้าที่ กทม. และ หลังอบรมได้ร่วมกัน ตรวจตลาดสดใน กทม. ๑๕๔ แห่ง (๑๖) อย. มอบอำนาจ กทม. เรื่อง เปรียบเทียบปรับ ตามระเบียบ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ว่าด้วยการเปรียบเทียบปรับ สำหรับกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๘ พ.ค. ๒๕๕๖ (กทม. ยังไม่ได้ดำเนินการตาม ระเบียบนี้ เนื่องจาก กทม. มี ความเห็นว่าขั้นตอนการส่งเงิน ค่าปรับ เป็นเรื่องยุ่งยาก และล่าสุด จากการประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ เม.ย. ๒๕๕๐ อย. จะหารือ สนง. คณะกรรมการ กฤษฎีกา)</p> <p>(๑๗) ประกาศฯ (ฉบับที่ ๒๗๐) พ.ศ. ๒๕๕๖ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ กทม. เป็น พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการ ตาม พ.ร.บ. อาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ใน เขตกรุงเทพมหานคร ในอาหารทุก ชนิด ตามนิยาม “อาหาร” ของ มาตรา ๔</p> <p>(๑๘) ปี ๒๕๕๘ อย. จัดอบรมเพิ่ม ศักยภาพเจ้าหน้าที่ กทม. การตรวจ สถานที่ผลิตอาหารตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่ดีในการผลิตอาหารตาม เกณฑ์สุขาภิบาลทั่วไป</p> <p>(๑๙) อย. - กทม. ประชุมเพื่อทำบันทึก</p>		

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	การกิจที่ถ่ายโอน
	<p>ข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การถ่ายโอนการกิจด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยในปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐ จะถ่ายโอนการกิจด้านการตรวจสอบควบคุม กำกับ ผลิตภัณฑ์น้ำบริโภค และ น้ำแข็ง ส่วนการกิจด้านอาหาร จะดำเนินต่อไปภายใต้ความเห็นชอบร่วมกัน</p> <p>(๒๐) อย. จัดอบรมเจ้าหน้าที่ กทม. ผู้ตรวจประเมินสถานที่ผลิตอาหาร เน้นการตรวจสอบสถานที่ผลิตน้ำบริโภคฯ และ น้ำแข็ง</p> <p>(๒๑) วันที่ ๓ - ๔ เมษายน ๒๕๕๐ กทม. จัดอบรมเรื่อง GMP น้ำบริโภคฯ และน้ำแข็งให้กับเจ้าหน้าที่ที่ยังไม่ได้รับการอบรม โดย อย. เป็นวิทยากร</p> <p>(๒๒) วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๐ อย. และ กทม. ประชุมคณะกรรมการอำนวยการ ถ่ายโอนการกิจ ผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่ กทม. มีการหารือเรื่องเงินเบรียบเทียบปรับ การมอบอำนาจผลิตภัณฑ์สุขภาพเพิ่มเติม และ การประเมินผล</p> <p>(๒๓) วันที่ ๒๘ พ.ย. ๒๕๕๐ ประชุม จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการถ่ายโอนการกิจด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ อย. และ กทม. ณ โรงแรมวินเซอร์สเวิล์ฟ สุขุมวิท</p>		

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	ภารกิจที่ถ่ายโอน
เมืองพัทยา	<p>(๑) พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้บริหาร อย. และ กกม. เจรจาร่วมกัน เรื่องมอบอำนาจการกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพ ชี้ง พัทยารับเรื่องอาหาร</p> <p>(๒) ปี ๒๕๔๗ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การเตรียมความพร้อมรองรับ การแต่งตั้ง จนท. พัทยาเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่</p> <p>(๓) ปี ๒๕๔๘ อย. จัดอบรมเจ้าหน้าที่ เมืองพัทยาเจ้าหน้าที่เมืองพัทยา เรื่องการตรวจสอบฉลากอาหาร การตรวจสอบปืนเบื้อง และบทบาท พนักงานเจ้าหน้าที่</p> <p>(๔) วันที่ ๒๐ มิ.ย.๔๙ อย. - พัทยา ประชุมทำบันทึกข้อตกลงความ ร่วมมือ และจัดอบรมเรื่องอาหาร และเครื่องสำอาง</p> <p>(๕) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับ ที่ ๓๐๐) พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๓ ส.ค.๔๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๒๒ ก.ย.๔๙ แต่งตั้ง เจ้าหน้าที่เมืองพัทยาเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่</p>	<p>ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓๐๐) พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๓ ส.ค.๔๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๒๒ ก.ย.๔๙ แต่งตั้ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปลัดเมืองพัทยา - รองปลัดเมืองพัทยา - ผอ.สำนักการสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม - ผอ.ส่วนสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม - หัวหน้าฝ่ายสุขาภิบาล - เกสัชกร นวช.สุขาภิบาล นักวิทยาศาสตร์ - จพง.สุขาภิบาล ระดับ ๕ ขึ้นไป - ผอ.สำนักงานเมืองพัทยา สาขาเกาะล้าน - หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุขและ สิ่งแวดล้อม สำนักงานเมือง พัทยา สาขาเกาะล้าน - เกสัชกร นวช.สุขาภิบาล สำนักงานเมืองพัทยา สาขา เกาะล้าน - จพง.สาธารณสุขชุมชน ระดับ ๕ ขึ้นไป สำนักงานเมืองพัทยา สาขาเกาะล้าน 	

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	ภารกิจที่ถ่ายโอน
เทศบาลเมืองท่องเที่ยว นำร่อง ๘ แห่งได้แก่	<p>เทศบาลเมืองท่องเที่ยว นำร่อง ๘ แห่งได้แก่</p> <p>(๑) เมืองพัทยา</p> <p>(๒) เทศบาลนครเชียงใหม่</p> <p>(๓) เทศบาลนครอุดรธานี</p> <p>(๔) เทศบาลนครขอนแก่น</p> <p>(๕) เทศบาลนครหาดใหญ่</p> <p>(๖) เทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร</p> <p>(๗) เทศบาลเมืองป่าตอง</p> <p>(๘) เทศบาลตำบลเกาะสมุย</p> <p>(๙) ก.พ. ๒๕๔๒ อย. มีแนวคิดว่า ควรมอบอำนาจให้เทศบาลนคร เทศบาลเมืองที่สมัครใจและมีความพร้อมในการรับมอบอำนาจ</p> <p>(๑๐) คำสั่ง ก.สร. ที่ ๔๖๘/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๔๗ พ.ค. ๔๒ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการอุดมการณ์ด้านอาหาร ผู้บริโภคด้านอาหาร ให้แก่ เทศบาลนคร และเทศบาลเมือง</p> <p>(๑๑) เดือนมิถุนายน ๒๕๔๒ อย.จัดอบรมให้แก่ เทศบาลนคร และ เทศบาลเมือง จำนวน ๒๐ แห่ง ที่ จ.เชียงใหม่ สรุปผลภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี เห็นควรดำเนินโครงการต่อไป โดยให้กรมการปกครองหารือผู้บริหาร เกี่ยวกับตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง</p> <p>(๑๒) ปี ๒๕๔๗ อย.จัดอบรม อบจ. เทศบาลนคร และเทศบาลเมือง เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ ด้านอาหาร</p> <p>(๑๓) ปี ๒๕๔๘ อย.จัดอบรม อบต. เพื่อ</p>	<p>- พนักงานเมืองพัทยาอื่น ที่ได้รับมอบหมายจากปลัดเมืองพัทยาให้รับผิดชอบด้านอาหารสุขอนามัย หรือ สาธารณสุขในสำนักงานเมืองพัทยา</p> <p>- ปลัดเทศบาล</p> <p>- รองปลัดเทศบาล</p> <p>- ผอ.สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม</p> <p>- ผอ. กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม</p> <p>- นักบริหารงานสาธารณสุข</p> <p>- นายสัตวแพทย์</p> <p>- เกษชกร</p> <p>- นักวิชาการสุขาภิบาล</p> <p>- จพง.สุขาภิบาลระดับ ๖ ขึ้นไป</p> <p>- สัตวแพทย์ ระดับ ๓ ขึ้นไป</p> <p>- จพง.เกษตรกรรม ระดับ ๓ ขึ้นไป</p> <p>- จพง.สาธารณสุขชุมชน ระดับ ๓ ขึ้นไป</p>	<p>เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ในเขตเทศบาลนคร หรือเทศบาลเมือง เฉพาะสถานที่จำหน่ายอาหารสถานที่สะสมอาหาร ตลาด ที่ หรือทางสาธารณะ ตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่อยู่ในเขตเทศบาลนคร หรือเทศบาลเมืองนั้นๆ แต่ไม่ว่ามีจังหวัด สถานที่ผลิต นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร หรือใบสำคัญการใช้ฉลาก</p>

หน่วยงาน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	ตำแหน่งที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	การกิจที่ถ่ายโอน
	<p>เตรียมความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจด้านอาหาร</p> <p>(๖) ปี ๒๕๔๙ อย. เทศบาลเมืองท่องเที่ยว ๘ แห่ง ประชุมทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การถ่ายโอนภารกิจงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ</p> <p>(๗) อย. จัดอบรมเทศบาลทุกระดับ เรื่อง การตรวจสอบอาหารในสถานที่จำหน่าย และ หลังการอบรม สสจ. สสอ. และ เทศบาลต้องฝึกปฏิบัติการตรวจสอบอาหารในสถานที่จำหน่ายในพื้นที่</p> <p>(๘) ในปี ๒๕๕๐ อย. ได้อนงบประมาณให้ทุกจังหวัด (ยกเว้น กทม.) อบรมเจ้าหน้าที่เทศบาล ๒ เรื่องหลักๆ คือ เรื่องอาหาร และ เครื่องสำอาง</p> <p>(๙) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๓๒ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ได้แต่งตั้งพนักงานเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล ใน๗๕ จังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.อาหาร พ.ศ. ๒๕๓๒</p>		<p>อาหารซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาดูแลรับผิดชอบ</p>

บทที่ ๓
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสถานการณ์ และปัจจัยในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของ อปท. ใน ครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive study) โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปฏิบัติงานที่ อปท. ใน ๑๕ จังหวัดทางภาคเหนือ จำนวน ๕๓๓ แห่ง ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการตอบกลับของ อปท. ที่ส่งแบบสอบถามไปยัง อปท. ทั้งหมดในภาคเหนือ ๑๕ จังหวัด

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมุ่งหวังเก็บข้อมูล ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (๒) ข้อมูลหน่วยงาน และ (๓) ข้อมูลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ ของ อปท. การติดตามแบบสอบถามกลับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะดำเนินการ โดยใช้โทรศัพท์ จำนวน ๓ ครั้ง คือ เมื่อส่งแบบสอบถามไปแล้วเป็นเวลา ๔, ๕ และ ๖ สัปดาห์ ข้อมูลที่ได้จะถูกเข้ารหัส นำเข้าโดย ใช้โปรแกรม Epi-Data และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ R version ๒.๑๕.๓

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อบรรยายความถี่ ค่ากลาง และค่าการกระจายของข้อมูล นอกจากนี้ยังใช้สถิติเชิงอนุमานโดยใช้สมการรถดถอยโลจิสติกส์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของหน่วยงาน อปท. กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จำแนกการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพออกเป็น

- (๑) การผลิตสื่อ
- (๒) เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค
- (๓) การสร้างเสริมภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
- (๔) การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย
- (๕) การส่งเสริมผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

บทที่ ๔
ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ทำการส่งแบบสอบถามไปให้เจ้าหน้าที่ อปท.จำนวน ๕๓๓ แห่งในภาคเหนือ ได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน ๑๒๘ ฉบับ (ร้อยละ ๒๔.๐๒) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๑๒๘ ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ ๗๗.๖๔ อายุระหว่าง ๓๖ – ๔๕ ปี ร้อยละ ๔๒.๙๗ จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๔๐ ค่ามัธยฐานอายุการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคคือ ๑๒.๕ ปี ร้อยละ ๕๕.๔ เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ รายละเอียดดัง ตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูล	จำนวน (n=๑๒๘)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย		๓๕	๒๗.๓๖
หญิง		๙๓	๗๒.๖๔
อายุ			
ต่ำกว่า ๒๕ ปี		๑	๐.๗๙
๒๕ – ๓๕ ปี		๓๗	๒๙.๕๐
๓๖ – ๔๕ ปี		๕๕	๔๒.๙๗
๔๖ – ๕๕ ปี		๒๗	๒๑.๐๙
มากกว่า ๕๕ ปี		๗	๕๕.๔๗
เคยได้รับการอบรมด้านงานคุ้มครองผู้บริโภค			
ระดับการศึกษาสูงสุด			
ต่ำกว่าปริญญาตรี		๒	๑.๕๗
ปริญญาตรี		๖๔	๕๐
สูงกว่าปริญญาตรี		๖๒	๔๙.๔๔
ค่ากลาง IQR			
อายุราชการ			
ระยะเวลาปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค			
ค่ากลาง IQR			
๑๒.๕	๙ – ๒๑		
๕.๕	๒-๑๗		

*IQR: Interquartile range

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ เทศบาลเมือง ร้อยละ ๔๙.๔๔ ค่ามัธยฐานงบประมาณปี ๒๕๖๐ ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค คือ ๒๕,๐๐๐ บาท หน่วยงานครึ่งหนึ่งมีบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค ๒ คน (ร้อยละ ๕๐.๗๘) อปท.เพียงร้อยละ ๗.๔๗ มีบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่า ๓ คน ผู้บริหาร อปท.ร้อยละ ๑๖.๘๘ มีนโยบายในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค รายละเอียดดัง ตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูลหน่วยงาน/การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		
เทศบาลนคร	๓	๒.๓๔
เทศบาลตำบล	๑๐	๗.๔๗
เทศบาลเมือง	๑๑๕	๘๙.๔๔
งบประมาณในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (มัธยฐาน, IQR)	๒๕ k	๒๐ k – ๔๔ k
จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค		
๑ คน	๙	๖.๒๕
๒ คน	๖๕	๕๐.๗๘
๓ คน	๒๔	๑๙.๗๕
มากกว่า ๓ คน	๑๐	๗.๔๗
ผู้บริหารมีนโยบายดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค	๖๐	๔๖.๘๘
มีส่วนงานที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภค	๔๗	๖๗.๙๖

อปท.ร้อยละ ๕๓.๙ ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น ผลิตสื่อเอง หรือใช้สื่อจากภายนอก ทำการประชาสัมพันธ์โดยใช้รถบรรจุเสียงมากที่สุดร้อยละ ๕๒.๓๔ นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษา ร้อยละ ๓๕.๔๔ อปท.ส่วนมาก (มากกว่าร้อยละ ๘๐) มีการเดินงานด้านการเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค และสร้างเสริมภาคีเครือข่าย เช่น おす. ชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ นอกจากนี้กว่าร้อยละ ๓๐ มีการดำเนินการส่งเสริมผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ เกื้อหนุนร้อยละ ๔๐ มีการดำเนินงานส่งต่อข้อมูลเทือนภัยให้แก่ประชาชน หรือผู้ประกอบการ แต่อย่างไรก็ตามอปท.ยังมีการดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพเพียงร้อยละ ๒.๓๔ รายละเอียดดัง ตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ ข้อมูลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการประชาสัมพันธ์	๖๙	๕๓.๙๐
การผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ คู่มือ เป็นต้น ใช้สื่อจากหน่วยงานภายนอก	๔๗	๓๖.๗๒
ประชาสัมพันธ์ทางรถประจำเดินทาง	๕๕	๔๒.๙๗
ประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา	๖๗	๕๑.๓๔
ประชาสัมพันธ์ในงานประชุมหรือเทศบาล	๕๖	๓๕.๙๔
กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค	๑๑	๗.๔๐
การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภค	๑๐	๘๕.๙๐
การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย	๑๔	๙.๑๖
ฉลากอาหาร	๖๖	๕๑.๕๖
คุณภาพอาหารสด	๔๐	๖๒.๕
การดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำผิด	๓	๒.๓๔
การส่งต่อข้อมูลเดือนเก่าให้แก่ประชาชน หรือผู้ประกอบการ	๔๙	๓๔.๒๔
การดำเนินการส่งเสริมผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ	๕๒	๓๒.๔๑
อปท.ที่ดำเนินการทุกด้านยกเว้นการดำเนินคดี	๒๑	๑๖.๔๑

เมื่อพิจารณาปัจจัยของ อปท.ที่มีผลต่อการดำเนินการด้านต่างๆ แล้วพบว่า ประเภทของ อปท.ที่แตกต่าง กันได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง หรือเทศบาลตำบล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P Value 0.00๒) กับการดำเนินงานคุ้มครองฯ ในภาพรวม ได้แก่ การดำเนินกิจกรรม (๑) การผลิตสื่อ (๒) เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค (๓) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (๔) การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย และ (๕) การส่งเสริมผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

นโยบายของผู้บริหาร อปท.ในการดำเนินงานคุ้มครองฯ และการกำหนดส่วนงานที่รับผิดชอบงานคุ้มครองฯ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P Value 0.00๑) กับการดำเนินงานด้านการตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย รายละเอียดดัง ตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท.

ปัจจัยของ อปท.	P value		
	ภาพรวม*	ตรวจสอบ†	ส่งเสริมผู้บริโภค‡
ประเภทของอปท.	0.00๒§	0.๓๓๓	0.๔๗๙
จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงาน	0.๕๖	0.๒๒๗	0.๐๖๑
นโยบายของผู้บริหาร อปท.ในการดำเนินงานคุ้มครองฯ	0.๐๔๕§	0.๐๐๑§	0.๓๔๑
การกำหนดส่วนงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ	0.๑๘	0.๐๐๑§	0.๒๑๕

*การดำเนินกิจกรรม (๑) การผลิตสื่อ (๒) เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค (๓) การสร้างเสริมภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (๔) การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย และ (๕) การส่งเสริมผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

†การดำเนินกิจกรรมตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย

‡เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค

§นัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ ๕ อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้ได้รับผลตอบกลับร้อยละ ๒๔ ซึ่งค่อนข้างต่ำเทียบกับการศึกษาก่อนหน้านี้ซึ่งได้ผลการตอบกลับ ร้อยละ ๓๕.๗ จากการตอบแบบสอบถามที่เป็นข้อมูลขององค์กร หรือหน่วยงาน (๕) อาจเนื่องจากหน่วยงานที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเทศบาลตำบล และเพียงร้อยละ ๓๖ ของเทศบาลตำบลที่มีเจ้าหน้าที่มีส่วนงานที่รับผิดชอบงานคุ้มครองฯ และมีผู้รับผิดชอบงาน เป็นการเฉพาะอย่างน้อย ๑ คน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติในการตอบแบบสอบถามมีภาระงานมาก เป็นสาเหตุให้การตอบกลับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

หน่วยงาน อปท. ส่วนใหญ่ดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ เกี่ยวกับภารกิจส่งเสริมผู้บริโภค และผู้ประกอบการเป็นสำคัญ เช่น การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภค การสร้างเสริมเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น หน่วยงานก็จะหนึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบและควบคุม กำกับด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ได้แก่ การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย นอกจากนี้ อปท. จำนวนน้อย ดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำผิด หรือส่งต่อให้หน่วยงานอื่นดำเนินคดี อาจเนื่องจากงานด้านการตรวจสอบ ผลิตภัณฑ์ และการดำเนินคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ อาศัยความรู้ ความชำนาญเฉพาะทาง เช่น ด้านกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (๖,๗)

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ พบร่วมกับวิเคราะห์ปัจจัยของหน่วยงาน คุ้มครองผู้บริโภคที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานทุกด้าน ยกเว้นการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินคดี ได้แก่ ประเภทของ อปท. โดยมากของผู้บริหาร ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค และการมีส่วนงานที่ชัดเจนที่รับผิดชอบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งโดยปกติแล้วการดำเนินงานใดๆ หากเป็นประเด็นที่มีการสนับสนุนจากผู้อุปนายากร กระแสส่วนงาน และความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ทำให้การสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติได้ จากที่เรียน การกระจายอำนาจที่ผ่านมา มีความคืบหน้าไม่มากนัก เนื่องจากความไม่ชัดเจนของนโยบายการกระจายอำนาจทางสาธารณะ (๘)

สรุปและอภิปรายผล

สถานการณ์การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของ อปท. ในภาคเหนือ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของผู้บริโภค และภาคีเครือข่าย เช่น การผลิตสื่อ การประสานพันธ์ เป็นต้น การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย แต่แทบไม่มีการดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำผิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานคุ้มครองฯ ของ อปท. ในเขตภาคเหนือ ได้แก่ ประเภทของ อปท. โดยนายากร ของผู้บริหาร อปท. ในการดำเนินงานคุ้มครองฯ และการกำหนดส่วนงานที่รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษานี้ เพื่อให้การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (คบส.) ของ อปท. มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อย. ควรสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหาร ห้องถิ่น ในการนำกฎหมายที่ได้มีการบัญญัติไว้แล้ว มาบังคับใช้ในการควบคุมให้เกิดความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์ สุขภาพในระดับชุมชนอย่างจริงจัง รวมทั้งออกเทศบัญญัติ ข้อบัญญัติห้องถิ่นเพิ่มเติมและมีความทันสมัย เพื่อใช้ เป็นกลไกในการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ อปท. ให้มี ความรู้ความชำนาญในการกิจที่ได้รับการถ่ายโอน เช่น จัดการอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการ จัดเวทีเสวนาหรือลง พื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานและปัญหาในการดำเนินงานของ อปท. เป็นต้น นอกจากนี้ อย. ควรผลักดันให้ ผู้บริหาร อปท. กำหนดให้งานคุ้มครองผู้บริโภคเป็นนโยบายการและเป็นตัวชี้วัดของห้องถิ่น มีส่วนงานที่ รับผิดชอบงาน คบส. มีการจัดทำแผนการดำเนินงานและงบประมาณสนับสนุนที่ชัดเจน

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเท่านั้น เพื่อให้ได้สถานการณ์ที่แท้จริง ปัจจัย หรือผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการให้ อปท. ดำเนินงาน คุ้มครองผู้บริโภค จึงควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และนำข้อมูล การบริหารราชการ งบประมาณ รวมถึงบริบทแวดล้อมอื่นๆ มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพประกอบกัน

บรรณานุกรม

๑. วีรพรรณ ใจมั่น .(๒๕๔๗). สารานุกรมการปกครองท้องถินไทย หมวดที่ ๒ โครงสร้างภายนอก ลำดับที่ ๒ เรื่อง พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิน พุทธศักราช ๒๕๔๒. นนทบุรี: สถาบันพระปกาเกล้า.
๒. ภิรมย์ พรไชยยนต์ .(๒๐๐๑). การกระจายอำนาจจากการปกครองท้องถิน : ศึกษากรณีการปกครองตนเองตามเจตนา湿润ของประชาชนในระดับจังหวัด. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
๓. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา .(๒๕๔๒). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิน พ.ศ.๒๕๔๒. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
๔. วีระศักดิ์ เครือเทพ และคณะ. (๒๕๕๗). การประเมินผลการกระจายอำนาจของไทยระยะ ๑๕ ปี. วารสารสถาบันพระปกาเกล้า.
๕. Baruch Yehuda Holtom and Brooks C .(๒๐๐๔). Survey response rate levels and trends in organizational research. Human relations ๖๑: ๑๑๓๙-๑๑๖๐.
๖. ดาวรุ่ง คำวงศ์ และทิวทัศน์ สังฆวัตร .(๒๕๕๕). Factors Affecting Drug Use Behaviors of Village Health Volunteers - ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. Thai Pharmaceutical and Health Science Journal-วารสารไทยเภสัชศาสตร์ และวิทยาการสุขภาพ, ๑๒๑-๑๒๖.
๗. พลแก้ว วัชระชัยสุรพล .(๒๕๔๗). เปรียบเทียบผลของวิธีการให้การศึกษาเพื่อให้เกิดกิจกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
๘. ปรีดา แต้อารักษ์, นิภาพรณ สุขศิริ และ รำไพ แก้ววิเชียร .(๒๐๐๔). ก้าวที่ผ่านไปบนเส้นทางการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ : ทบทวนการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถินระหว่างปี ๒๕๔๒-๒๕๕๐.

ភាគីណាក

**แบบสอบถามสถานการณ์และปัจจัยในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในโครงการประเมินการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐ โดยข้อมูลต่างๆที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามนี้ จะมีการรวบรวมและนำไปปรับปรุง พัฒนาการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นการส่งเสริมให้การดำเนินงานของหน่วยงานสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงขอความอนุเคราะห์ให้ท่านผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ทั้งนี้ การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ในกระบวนการการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานของท่านในอนาคตต่อไป

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลหน่วยงาน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลการดำเนินงานตอบคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีตอบแบบสอบถาม

๑. ผู้ตอบแบบสอบถาม : ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข หรือ หัวหน้าที่รับผิดชอบงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
๒. โปรดดวงกลม (○) ตรงหมายเลขหน้าหัวข้อที่ท่านเลือกและอธิบายข้อมูลเพิ่มเติมในแต่ละหัวข้อ(ถ้ามี)

นิยามศัพท์

๑. ผลิตภัณฑ์สุขภาพ หมายถึง อาหาร ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ วัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือน หรือทางสาธารณสุข และวัตถุสเปคติคที่ใช้ในทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม
๒. คุ้มครองผู้บริโภคฯ หมายถึง คุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

วิธีส่งกลับแบบสอบถาม สามารถทำได้ ๓ วิธี (กรุณาส่งกลับภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๐)

๑. ตอบกลับทางแบบสอบถามออนไลน์ ได้ที่ URL : <https://goo.gl/forms/XyyEwaeTqWqUDyU>
๒. ตอบกลับทางหนังสือราชการ ที่อยู่ : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา(กอง คบ.) กระทรวงสาธารณสุข ๘๔/๒๔ ถ.ติวนันท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๗๐๐๐
๓. ตอบกลับทางโทรสาร (FAX) ๐๒-๕๗๑๔๔๔๔ หรือ ๐๒-๕๗๑๔๔๖๖

ขอขอบคุณในการให้ข้อมูลเป็นอย่างสูง
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

แบบสอบถามสถานการณ์และปัจจัยในการดำเนินงาน
คุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โปรดวงกลม (O) ตรงหมายเลขหน้าหัวข้อที่ท่านเลือกและอธิบายข้อมูลเพิ่มเติมในแต่ละหัวข้อ(ถ้ามี)

ส่วนที่ ๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม				สำหรับเจ้าหน้าที่
๑. เพศ					
๑ ชาย ๒ หญิง					
๒. อายุ					
๑ ต่ำกว่า ๒๕ ปี ๒ ๒๕ - ๓๕ ปี					
๓ ๓๖ - ๔๕ ปี ๔ ๔๖ - ๕๕ ปี					
๕ มากกว่า ๕๕ ปี					
๓. ศาสนา					
๑ พุทธ ๒ คริสต์ ๓ อิสลาม ๔ อื่นๆ					
๔. สถานภาพสมรส					
๑ สมรส ๒ โสด ๓ อื่นๆ					
๕. ตำแหน่งปัจจุบัน ระบุ.....					
๖. รายได้ต่อเดือน					
๑ ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ๒ ๑๕,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท					
๓ ๒๕,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท ๔ มากกว่า ๔๐,๐๐๐ บาท					
๗. อายุราชการ .....ปี.....เดือน					
๘. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ .....ปี					
๙. ระดับการศึกษาสูงสุด					
๑ ต่ำกว่าปริญญาตรี ๒ ปริญญาตรี					
๓ ปริญญาโท ๔ ปริญญาเอก					
๑๐. ท่านเคยรับการอบรมด้านคุ้มครองผู้บริโภคฯ					
๑ ไม่เคย ๒ เคย (โปรดระบุ)					
๒.๑ เรื่อง.....เมื่อปี.....					
จำนวน .....ครั้ง					
๒.๒ เรื่อง.....เมื่อปี.....					
จำนวน .....ครั้ง					

<p>ส่วนที่ ๒ ข้อมูลหน่วยงาน</p> <p>๑๑. ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ เทศบาลนคร ๒ เทศบาลเมือง ๓ เทศบาลตำบล ๔ กรุงเทพมหานคร ๕ เมืองพัทยา</p> <p>๑๒. งบประมาณ ๑๒.๑ของหน่วยงาน(องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)ที่ได้รับ.....บาท ๑๒.๒ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ ของหน่วยงานที่ได้รับ .....บาท</p> <p>๑๓. จำนวนบุคลากรในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ.....คน</p> <p>๑๔. นโยบายของผู้บริหารในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคฯ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ๑ ไม่มี ๒ มี (โปรดระบุ) ๒.๑..... ๒.๒.....</p> <p>๑๕. มีส่วนงาน/กลุ่มงาน/ฝ่าย ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ ๑ ไม่มี ๒ มี (โปรดระบุ) ส่วนงาน/กลุ่มงาน/ฝ่าย.....</p>	
<p>ส่วนที่ ๓ การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>๑๖. กิจกรรมการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์</p> <p>๑๖.๑ มีการผลิตแผ่นพับ ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๖.๒ การผลิตโปสเตอร์ ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๖.๓ การผลิตคู่มือ ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๖.๔ การผลิตมัลติมีเดีย หรือสื่อทางอินเตอร์เน็ท ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๖.๕ การผลิตรายการการสื่อสารตามสาย หรือวิทยุหรือโทรทัศน์ ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๖.๖ การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบุ.....</p> <p>๑๖.๗ มีการใช้สื่อจากแหล่ง/หน่วยงานภายนอก ๑ ไม่มี ๒ มี จาก.....</p> <p>๑๖.๘ การประชาสัมพันธ์ทางรถบรรทุกเคลื่อนย้ายเสียง ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๖.๙ การประชาสัมพันธ์ในการประชุมหรืองานเทศบาล ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๖.๑๐ การประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p>	สำหรับเจ้าหน้าที่

	<p>๑๖.๑ การสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นประชาสัมพันธ์ ๑ ไม่มี ๒ มี เรื่อง.....</p> <p>๑๗. กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ</p> <p>๑๗.๑ การให้ความรู้แก่ผู้บริโภค ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๗.๒ การส่งเสริมผู้บริโภคให้ทราบและปากป้องสิทธิของตนเอง ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๗.๓ ช่องทางร้องเรียนสำหรับผู้บริโภค ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๘. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ</p> <p>๑๘.๑ การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) / สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๘.๒ การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงาน อสม. ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๘.๓ การสร้างหรือสนับสนุนให้มีชุมชนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคฯ ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๘.๔ การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงาน รพ.สต. ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๘.๕ การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงานหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๘.๖ การสร้างหรือสนับสนุนการดำเนินงานหน่วยภาคเอกชนอื่นๆ ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๙. การตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหาร ณ สถานที่จำหน่าย</p> <p>๑๙.๑ การตรวจสอบตลาดผลิตภัณฑ์อาหาร ๑ ไม่มี ๒ มี จำนวน.....ครั้ง/ปี</p> <p>๑๙.๒ การตรวจสอบคุณภาพอาหารสด ๑ ไม่มี ๒ มี จำนวน.....ครั้ง/ปี</p> <p>๑๙.๓ การดำเนินคดีเมื่อพบการกระทำความผิด ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๙.๔ อุปสรรคในการดำเนินคดี ๑ ไม่มี ๒ มี ระบุ.....</p> <p>๑๙.๕ การส่งต่อหน่วยงานอื่นของรัฐเพื่อดำเนินคดีต่อไป ๑ ไม่มี ๒ มี</p> <p>๑๙.๖ การส่งต่อข้อมูลเตือนภัยให้แก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง</p>	
--	--	--

๑ ไม่มี ๒ มี

๑๙.๗ การส่งต่อข้อมูลเตือนภัยให้แก่ประชาชน

๑ ไม่มี ๒ มี

๑๙.๘ การส่งต่อข้อมูลเตือนภัยให้แก่ผู้ประกอบการ

๑ ไม่มี ๒ มี

๒๐. การดำเนินการส่งเสริมผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

๑ ไม่มี ๒ มี ระบุ.....

๒๑. ท่านต้องการได้รับการสนับสนุนความรู้ด้านงานคุ้มครองผู้บริโภคฯ ในแต่ละข้อในระดับใด

(๔) ต้องการมากที่สุด

(๓) ต้องการมาก

(๒) ต้องการน้อย

(๑) ต้องการน้อยที่สุด

การสนับสนุนความรู้	๑	๒	๓	๔
อบรม				
สื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ คู่มือการดำเนินงาน				
สื่อ Internet, Social media				
อื่นๆ				
.....				

๒๒. กิจกรรมอื่นๆ ที่ดำเนินการ เช่น ตรวจร้านยา ตรวจสอบสถานประกอบการอื่นๆ (ระบุ)

๒๓. ความคิดเห็นอื่นๆ(ระบุ)

ข้อต่อไปนี้เพิ่มเติม

สำหรับหน่วยงานสังกัดกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

๒๔. การตรวจสอบสถานที่ผลิตน้ำบริโภคฯ/น้ำแข็ง

๒๔.๑ การตรวจประเมิน GMP

๑ ไม่มี ๒ มี จำนวน.....ครั้ง/ปี

๒๔.๒ การตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์น้ำบริโภคฯ/น้ำแข็ง

๑ ไม่มี ๒ มี จำนวน.....ครั้ง/ปี

๒๔.๓ การเปรียบเทียบปรับ

๑ ไม่มี ๒ มี

๒๔.๔ อุปสรรคในการดำเนินคดี

๑ ไม่มี ๒ มี ระบุ.....

๒๔.๕ การส่งต่อหน่วยงานอื่นของรัฐเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๑ ไม่มี ๒ มี ระบุหน่วยงาน.....

๒๔.๖ การส่งต่อข้อมูลเดือนภัยให้แก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๑ ไม่มี ๒ มี ระบุหน่วยงาน.....

๒๔.๗ การส่งต่อข้อมูลเดือนภัยให้แก่ประชาชน

๑ ไม่มี ๒ มี ระบุช่องทางสื่อสาร.....

๒๔.๘ การส่งต่อข้อมูลเดือนภัยให้แก่ผู้ประกอบการ

๑ ไม่มี ๒ มี ระบุช่องทางสื่อสาร.....

๒๔.๙ การดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ

๑.ท่านดำเนินการเอง

๒.ให้หน่วยงานหรือบุคคลอื่นดำเนินการ

โปรดระบุหน่วยงาน.....